

SOCIÁLNE PORADENSTVO

THE SOCIAL COUNSELING

ŠTEFAN NESZMÉRY

ABSTRAKT

Sociálne poradenstvo predstavuje nielen pojem, ale rovnako tak aj praktický nástroj pre uplatňovanie sociálnej pomoci, ktorý v súčasnosti prechádza určitým vývojom. Samotná genéza formovania jeho pojmového ako aj obsahového vymedzenia nemá dlhodobú históriu a rovnako tak s určitosťou vieme povedať, že doteraz nie je ukončená.

Kľúčové slová: sociálne poradenstvo, koncept, sociálny pracovník

ABSTRACT

Social counseling is not only a concept but also a practical tool for applying social assistance, which is currently undergoing some development. The genesis of its conceptual and content definition itself has no long-term history, and we can also say with certainty that it has not yet been completed.

Key words: Social counseling, The Concept, Social worker

Úvod

Poradenstvo ako také vo forme laického či neodborného radenia je v celých dejinách ľudstva prítomné, ale začína sa formovať až na samotnom prelome 19. a 20. storočia ako metóda v niektorých oblastiach ľudskej práce. Formovať sa ako odborná pracovná metóda začína poradenstvo transformovať v novej vednej oblasti v rámci sociálnej práce. Vlastná, materská disciplína, ktorá by klientov problém minimalizovala, nebola schopná ponúknuť riešenie, keďže samotný problém, ktorý potreboval klient riešiť, nebol zakaždým v priamej kompetencii danej vednej disciplíny.

Výsledkom vyššie uvedeného úsilia je nájst' jednotlivé riešenia uvedených problémov čo na jednej strane viedlo k vytvoreniu hraničných disciplín ako je sociálne lekárstvo, sociálna psychológia, sociálna psychiatria, rovnako tak aj sociálna pedagogika, no na strane druhej vedie k rozvoju novej vednej oblasti

sociálnej práce, spoločne s jej metódami, ku ktorým sociálne poradenstvo rovnako patrí.

Sociálne poradenstvo vo svojich začiatkoch predstavovalo metódu, ktorá sa na začiatku 20. storočia začala rozvíjať, čo sa v práci sociálneho pracovníka stalo účinnou pomôckou. Samotnému rozvoju sociálneho poradenstva veľmi pomohli taktiež prvé teoretické práce, ktoré sa zameriavali nielen na odborné, ale rovnako tak aj na vedecké spracovanie jednotlivých poznatkov novej vednej oblasti sociálnej práce, ktoré v USA a tiež v Európe sa začali rozširovať hlavne v 30. - 40. rokoch nášho storočia (Levická 2002, s. 104).

Sociálne poradenstvo – podstata, druhy

Sociálne poradenstvo predstavuje nielen pojem, ale rovnako tak aj praktický nástroj pre uplatňovanie sociálnej pomoci, ktorý v súčasnosti prechádza určitým vývojom. Samotná genéza formovania jeho pojmového ako aj obsahového vymedzenia nemá dlhodobú históriu a rovnako tak s určitosťou vieme povedať, že doteraz nie je ukončená.

Poradenská činnosť je vymedzená ako špecifická a rovnako tak aj historicky sa vyvíjajúca forma interindividuálnej komunikácie v ľudskom spoločenstve. Jedná sa o pomoc človeku jednať adekvátnym spôsobom, správne sa rozhodnúť v dôležitých situáciách života a svoj vzťah k svetu zlepšovať, v neposlednom rade sa socializovať ako aj personalizovať. Z hľadiska historickej genézy a rovnako tak aj logickej štruktúry radenia je možné identifikovať štyri základné úrovne týkajúce sa poradenskej činnosti, ktoré aj v súčasnosti existujú a taktiež aj vzájomne podmieňujú:

- poradenskú činnosť ako určitú úlohu v spoločenstve,
- poradenskú činnosť ako určitý aspekt a tiež funkciu rozvinutých moderných profesií,
- radenie ako interindividuálnu komunikáciu človeka s človekom, rovnako tak jednotlivcom a tiež samotnou skupinou,
- poradenstvo ako samostatnú, špecializovanú a v neposlednom rade aj profesionálnu činnosť (Gabura 2005).

Priamo v spoločnosti nárast sociálno-patologických javov poukazuje na samotnú potrebu sociálne poradenstvo rozvíjať. Kriminalita dospelých a rovnako tak aj mládeže narastá, dochádza k rozpadu množstva rodín, ale čo je alarmujúce je zvýšený

nárast duševne chorých a rovnako tak ľudí trpiacimi neurózami, čo v konečnom dôsledku spôsobuje nielen vážne obavy v spoločnosti, ale aj obavy o zdravý duševný vývin samotnej populácie. Taktiež je značný aj vysoký rast ťažkostí vo výchove detí. (Mydlíková, Kovács, Brnula 2009).

Levická (2002) poznamenáva, že sociálne poradenstvo predstavuje vo svete úspešne sa rozvíjajúcu metódu sociálnej práce, ktorú je možné pokladať za prvý krok v poradenstve. U nás je v teoretickej oblasti známa iba úzkej skupinke ľudí. Jedná sa o výsledok akéhosi násilného prerušenia budovania sociálnej práce po roku 1948 ako teoretickej disciplíny.

V priebehu uvedeného obdobia vo svete sa dobudoval ucelený systém poradenstva, v rámci ktorého Levická uvádza nasledovné príklady:

- pedagogické poradenstvo,
- právne poradenstvo,
- sociálne poradenstvo,
- zdravotnícke poradenstvo,
- psychologické poradenstvo,
- daňové poradenstvo,
- ekonomické poradenstvo,
- ekologické poradenstvo a ďalšie.

V súčasnosti je možné hovoriť priamo aj o vybudovanom systéme odborného poradenstva, ktorý pracuje často priamo s identickým klientom v rámci jeho individuálneho vývinu. Jednotlivé druhy poradenstva vzájomne sa dopĺňujúcich, sa v priebehu vývoja poradenstva i naďalej vnútorne diferencovali. Uvedená diferenciácia predstavovala „dôsledok nárastu klientely v samotnej oblasti a rovnako tak aj rozšírenia samotnej problematiky, ktorú musel s klientom riešiť poradca.

Veľmi dôležitý je v sociálnom poradenstve širší pohľad priamo na človeka ako osobnosť a rovnako tak aj na prostredie, v ktorom sa pohybuje a tiež v ktorom vyrastá. Uvedeným prostredím môžu byť okrem kamarátov aj kolegovia v práci, susedia, alebo rodičia. (Schavel, 2005).

Človeku ako klientovi sociálnej práce by poradenstvo malo pomôcť v mobilizácii vlastných vnútorných (psychických) zdrojov a vonkajších možností jeho okolia a to, aby v dôsledku pomoci poradcu vedel svoje problém vyriešiť viac menej sám.

Poradenstvo je možné charakterizovať ako proces pomoci, ktorého cieľom je využitie už existujúcich zdrojov a rovnako tak aj jednotlivých možností osobnosti na vysporiadanie sa s jednotlivými problémami života. Uvedené ľudské problémy majú rôzny charakter, či už je to výchovný, právny, psychologický, ekonomický a sociálny. Každá pracovná činnosť, pri ktorej nastáva kontakt s inými ľuďmi disponuje určitými prvkami poradenstva. Sociálne poradenstvo predstavuje *„odbornú činnosť zameranú na pomoc fyzickej osobe v nepriaznivej sociálnej situácii. Sociálne poradenstvo sa vykonáva na úrovni základného sociálneho poradenstva a špecializovaného sociálneho poradenstva.“* (Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách, § 19 ods. 1).

Hlavným cieľom sociálneho poradenstva by v konečnom dôsledku mala byť určitá pomoc pri procese riešenia nepriaznivej sociálnej situácie klienta, či už priamo určitými činnosťami, ktoré majú za cieľ zmiernenie alebo rovnako tak aj alebo odstránenie jednotlivých príčin a aj ich jednotlivých dôsledkov. Za ďalší cieľ je možné považovať poskytovanie jednotlivých základných informácií, ktoré orientáciu umožňujú v možnostiach, ktoré sa v určitej nepriaznivej sociálnej situácii jedincovi naskytú. *„V sociálnom poradenstve je veľmi dôležité motivovať klienta k aktivite, k riešeniu svojej situácie vlastným pričinením.“* (Schavel 2005, s. 81)

Špecifiká sociálneho poradenstva

Sociálne poradenstvo sa vykonáva na úrovni základného sociálneho poradenstva a aj špecializovaného sociálneho poradenstva. Základné sociálne poradenstvo znamená posúdenie povahy samotného problému fyzickej osoby, taktiež rodiny ale aj samotnej komunity. Rovnako v sebe zahŕňa poskytovanie jednotlivých základných informácií týkajúcich sa určitých možností riešenia samotného problému a na základe samotnej potreby taktiež odporúčanie, či sprostredkovanie ďalšej odbornej pomoci. Súčasťou každej poskytovanej sociálnej služby je podľa tohto zákona základné sociálne poradenstvo. Špecializované sociálne poradenstvo predstavuje zistenie jednotlivých príčin nielen vzniku, ale rovnako tak aj charakteru a v neposlednom rade aj rozsahu problémov fyzickej osoby, rodiny či komunity a poskytnutie im určitej odbornej pomoci. Sociálne poradenstvo je možné vykonávať formou ambulantnou za pomoci jednotlivých poradní sociálneho poradenstva, ale aj terénou formou za pomoci terénnych programov (Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách, § 19 ods. 1-4).

Aby sme vedeli sociálnemu poradenstvu poskytnúť v systéme sociálnej pomoci také miesto, aké mu právom patrí, je nevyhnutné skôr sa pokúsiť o definovanie základných podmienok, za akých sa sociálne poradenstvo má poskytovať. Uvedené podmienky v sebe zahŕňajú repetitívum aspektov, ktoré sa hlavne zameriavajú na personálne požiadavky, jednotlivých prevádzkových a tiež aj procesuálnych podmienok. Všetky vyššie uvedené podmienky sú priamo v štandardoch kvality samotného sociálneho poradenstva premietnuté, kde by mali samotného klienta ochrániť pred neodbornými zásahmi nielen sociálnych poradcov, ale rovnako tak aj poradenskej organizácie.

Sociálne poradenstvo má byť tak vykonávané efektívnym spôsobom, aby bol dosiahnutý čo najvyšší účinok na sociálnych klientov, taktiež spĺňať musí určité potrebné štandardy.

To, aký nástroj sociálnej pomoci využije sociálny pracovník je priamo závislé na niekoľkých faktorov a to od:

- stupňa zasiahnutia klienta sociálnou patológiou,
- rozsahu sociálnej patológie,
- etapy samotného rozvoja sociálno-patologického problému,
- jednotlivých schopností a možností klienta a tiež poradcu. V prípade, že nie je klient celkom patologický, že u neho sa objavujú iba príznaky sociálnej patológie, používame vo väčšine prípadov nástroje ako sociálna prevencia a sociálne poradenstvo. V prípade, že je v plnej miere rozvinutá sociálno-patologická symptomatológia, v takom prípade by sme mali radšej použiť nástroje sociálnej terapie ktorými sú sociálne služby, sociálne dávky a kompenzácie a v neposlednom rade aj sociálno-právnu ochranu. Jednoznačne nie je možné určiť pre danú diagnózu, ktorý nástroj je najefektívnejší. Vždy to má priamu závislosť od samotných schopností a rovnako tak aj možností klienta. Taktiež v priebehu terapie pracujeme priamo s poradenstvom ako jedným z mnohých nástrojov.

V prípade ak je potrebné liečiť ochorenie, čiže samotnú sociálnu patológiu, používame vtedy terapiu. Ak sú iba určité príznaky ochorenia, je možné použiť prevenciu a tiež poradenstvo. Je veľmi ťažké ohraničiť jednotlivé polia ich samotného pôsobenia, na druhej strane si ale myslíme, že v práci s klientom to nie je

dôležité. Svoje zvláštne postavenie v samotnej sociálnej legislatíve má práve sociálna rehabilitácia.

Jedná sa o obnovenie, navrátenie zostatkového potenciálu človeka, aby došlo k opätovnému začleneniu sa do society. Niektorí sociálni praktici sociálnu rehabilitáciu považujú za jasnú formu sociálneho poradenstva, stretávame sa aj s názorom, že sa jedná aj o určitú formu sociálnej prevencie.

Sociálne poradenstvo je nevyhnutné chápať ako celok čiže ako *„formu riešenia hmotnej a tiež sociálnej núdze, ktorá občanovi pomôže získať určité informácie o vlastných nárokoch, ktoré vyplývajú zo systémov sociálneho zabezpečenia občana ako je sociálne poistenie, sociálna podpora, sociálna pomoc alebo taktiež priamo zo systému zamestnanosti“*. (Schavel, Oláh 2008, s. 27)

Uvedené informácie môžu byť v spolupráci s jednotlivými rezortmi poskytované, ktoré majú priamy súvis so samotným riešením konkrétnej situácie. Sociálne poradenstvo okrem iných charakterizujú hlavne princíp pomoci, podpory, rozvoja a princíp lepšej orientácie sa priamo v živote.

Sociálne poradenstvo predstavuje *„nástroj sociálnej pomoci umožňujúci na jednej strane sa s klientom podieľať pri rozhodovaní, na strane druhej zaväzuje sociálneho poradcu jednať primerane a s prihliadnutím na určitý problém ako aj autonómnosť klienta“*. (Schavel, Oláh, 2008, s. 37).

Sociálne poradenstvo môže efektívnym spôsobom fungovať iba v takom prostredí, kde je dostatočné množstvo jednotlivých možností pre samotný rast každého človeka a rovnako tak aj priestoru pre uskutočnenie potrebnej zmeny, kde neblokujú životný priestor človeka také kritériá ako je rasa, vierovyznanie, pohlavie, národnosť, politická príslušnosť, či samotný zdravotný stav. Na základe vyššie uvedených skutočností je možné konštatovať, že sociálne poradenstvo by malo byť všetkým ľuďom otvorené. Všeobecne je poradenstvo označované za proces prebiehajúci v určitom prostredí.

Samotným i účastníkmi uvedeného procesu sú minimálne dvaja a to klient, prípadne skupina klientov a tiež jeho poradca, alebo skupina poradcov. V samotnom poradenskom procese sa priamo medzi klientom a poradcom vytvára vzťah, ktorý sa *„formuje za pomoci ich komunikácie, prijímania a poskytovania spätnej väzby, prijímania a odoslania informácie, rôznych stratégií práce, vytvorenej databázy zdrojov a ponúk, interaktívnej činnosti a ďalších iných aspektov“*. (Mydlíková, Kovács, Brnula 2009, s. 7).

V sociálnej praxi má sociálne poradenstvo nezastupiteľné miesto, jednotlivé oblasti jeho využitia sú natoľko rozmanité, že Schavel a Oláh (2008, s. 38) ich rozčlenili do nasledovných okruhov:

- deficit v sociálnych zručnostiach,
- problémy v sociálnych vzťahoch,
- problémy so zvládnutím sociálnych zmien ako je strata zamestnania, rodiny, alebo aj problémy so zdravotným stavom,
- problémy vo vzťahu k sociálnym inštitúciám a iným organizáciám,
- problémy vo výkone sociálnych rolí akou je rola rodiča, partnera a tiež občana,
- problémy sociálnej adaptácie,
- problémy v oblasti sociálno-patologických javov,
- problémy, ťažké zdravotné postihnutie,
- sociálne insuficiencie, kde sa rozumie chýbajúci domov, prípadne chýbajúce peniaze a podobne,
- interpersonálne konflikty v rôznych vzťahoch,
- reaktívny emočný distress týkajúci sa straty niečoho, niekoho dôležitého,
- sociálne problémy v priamej súvislosti s nezamestnanosťou, sociálno-ekonomickými problémami a tiež v súvislosti so zdravotnými problémami.

Za najzákladnejšie špecifiká sociálneho poradenstva zaradzujeme tie, ktoré výrazným spôsobom sociálne poradenstvo odlišujú od iných typov poradenstiev:

- samotného klienta s vlastnými osobitosťami, rovnako tak aj charakterovými vlastnosťami, mentálnou úrovňou ako aj samotným stupňom socializácie,
- cieľovú skupinu klientov a rovnako tak aj kruhy ich sociálnych problémov,
- charakter inštitúcie, ktorá pre poskytovanie sociálneho poradenstva vytvára rámec, sú známe subjekty štátnej správy, samosprávy, verejnoprávnych inštitúcií a občianskych združení v rámci tretieho sektora, ale rovnako tak aj súkromnoprávne poradenské subjekty,
- prostredie, ako aj vonkajšie podmienky, kde sa poskytuje sociálne poradenstvo,
- zručnosti, vedomosti, ako aj osobnostný rámec sociálneho poradcu. (Schavel, Oláh 2008, s. 38)

So samotným poskytovaním sociálneho poradenstva sa priamo spája aj supervízia, ktorá by takou prirodzenou súčasťou sociálno-poradenskej intervencie mala byť, rovnako tak aj orientovanej sa na samotné zlepšenie určitej sociálnej situácie klienta. (Schavel 2005).

Poradenské prístupy

V súčasnosti poznáme veľkú škálu poradenských metód a rovnako tak aj postupov. Jednotliví odborníci na rôzne poradenské prístupy tvrdia, že k úspešnému riešeniu poradenského prípadu sa dá prísť aj rozličnými cestami. Pre lepší prehľad o jednotlivých hlavných poradenských prúdoch sa rozdelili poradenské systémy do štyroch prístupov:

- dynamický prístup,
 - behaviorálny prístup,
 - experienciálny prístup,
- eklektické poradenstvo (Mydlíková, 2003).

Dynamický prístup je postavený priamo na princípe podmienenosti súčasného správania minulosťou. Samotný dynamický poradca pracuje okrem nevedomých síl aj s motívmi klientov, ktoré jeho aktuálne správanie ovplyvňujú bez toho, aby si to klient priamo uvedomoval. V takom prípade sa poradca u klienta snaží posilniť nielen objavenie ale rovnako tak aj pochopenie nevedomých obsahov s využitím katarzie, abreakcie a vzhľadu. Hlavnou snahou daného poradcu je reorganizovať klientovu osobnosť na základe riešenia neurotického konfliktu. Samotný poradenský vzťah je na jednej strane asymetrický, podobnosť je tu vo vzťahu lekár a pacient. Pri tejto práci sa využívajú verbálne pramene ako je voľná asociácia, analýza prenosu, analýza odporu a obrany, práca priamo so snami a fantáziou, interpretovanie a náhľad a zmena.

Často sa práca poradcu chápe ako klasifikácia, konfrontácia a rovnako tak aj interpretácia či následné spracovanie zážitku.

V dynamickom prístupe sa veľký priestor vytvára pre samotnú prácu s transparentným, skrytým a aj s nevedomým odporom, či so samotnou identifikáciou jednotlivých obrán, ktoré klientovi komplikujú svoj podiel na určitej problémovej situácii pochopiť a hľadať následne tak optimálne riešenia. Dynamický prístup je možné označiť za proces dlhodobý a tiež intenzívny. Pre sociálne poradenstvo nie je typický tento dynamický prístup, ale jeho jednotlivé prvky je možné účinným spôsobom využívať priamo pri práci so sociálnym klientom.

Behaviorálny prístup vychádza priamo z predpokladu, že každé správanie je naučené. Rovnako tak aj maladaptívne správanie sa človek učí rovnakými mechanizmami ako naučené. Nakoľko je samotný prístup založený priamo na učení, poradenský vzťah sa zakladá na pomere učiteľ a žiak. Vo svojej výbave má behaviorálne orientovaný poradca techniky ako je:

- posilňovanie,
- podmieňovanie,
- tréning,
- nácvik,
- presviedčanie,
- inštruovanie,
- modelovanie,
- averzia a podobne

Uvedený prístup sa snaží redukovať jednotlivé prvky neželaného správania, rovnako tak rozšíriť repertoár správania, prípadne tak posilniť jeho jednotlivé pozitívne prvky. Uvedený prístup veľmi dobre sa dá využiť pre svoju časovú nenáročnosť v niektorých oblastiach sociálneho poradenstva a pre rýchle navodenie určitej zmeny.

Okrem vyššie uvedených prvkov, jednotliví sociálni klienti majú najväčšie problémy s rôznymi dôsledkami vlastného maladaptívneho správania.

Človeka vníma experienciálny prístup ako bytosť aktívnu disponujúcu potenciálom pre ďalší rast, z toho dôvodu sa nesústreďuje na odstránenie symptómu, alebo taktiež aj na rekonštrukciu osobnosti na základe samotných cieľov poradcu, ale priamo sa zameriava na dosiahnutie vyššieho stavu vedomia, na uvedomenie si vlastných možností ako aj schopnosť naučiť sa ich v konečnom dôsledku aj využívať. Vedieť čo robíme a to aj cítiť môže byť pre klienta v konečnom dôsledku dôležitejšie ako vedieť prečo to robíme. Experienciálny prístup vidí samotný patologický koncept priamo v strate zhody, ktorá je medzi vonkajším a rovnako tak aj vnútorným prežívaním. Poradca často slúži ako katalyzátor, kde si v jeho prítomnosti klient svoje latentné možnosti uvedomuje a preto preformuje svoje ja. Priamy vzťah medzi poradcom a klientom je naplnený emocionálne ľudský vzťah, ktorý je založený na priamom ľudskom spolenectve človek a človek. Experienciálny prístup sa zakladá na jednotlivých princípoch humanistickej psychológie, rovnako tak pracuje s akceptáciou, empatiou a kongruenciou, kde jeho základnou metódou je rozhovor,

ktorý má neštruktúrovanú podobu. Poradenský prístup je v zahraničí najčastejšie využívaným prístupom samotného sociálneho poradenstva (Mydlíková 2003).

Na Slovensku väčšina poradcov pracuje eklektickým spôsobom a rovnako tak spája alebo využíva rôzne metódy, poradenské prístupy a aj formy práce, na základe potrieb, jednotlivých možností a schopností klienta. V súčasnosti je bežné, že poradca pracuje na jednom prípade dynamicky a s druhými klientmi robí nácvik behaviorálny a tretí prípad je postavený na neštruktúrovanom základe. Preto je možné predpokladať, že eklektický charakter bude mať aj sociálne poradenstvo .

V snahe o čo najrýchlejšie a najefektívnejšie klientovi pomôcť, rovnako tak aj rodine alebo skupine, sociálny poradca bude pripravený, aby mohol účinné prvky všetkých prístupov využívať.

Sociálny pracovník ako poradca

Významné miesto priamo v sociálnom poradenstve zastáva sociálny poradca, ktorého úlohou je neprimerané očakávania klienta minimalizovať, ponúknuť mu aktívnu participáciu na samotnom jeho riešení problému, pričom sociálny poradca by ho mal podporovať, vzdelávať, vytvárať podmienky pre zmenu, informovať, predstavovať určitý katalyzátor samotného procesu riešenia daného problému, pomáhať klientovi nahliadnuť na rôzne možnosti a tiež jednotlivé alternatívy konštruktívnej zmeny.

Za základný predpoklad samotného prístupu sociálneho poradcu je rešpektovať autenticitu klienta, akceptovať jeho jednotlivé odlišnosti, vcítiť sa do jeho aktuálnej situácie, motivovať a povzbudzovať klienta k zmene, spoločne hľadať optimálne vzorce správania a fungovania vo svete

Vo väčšine prípadov sociálny klient nie je schopný aktívnym spôsobom vyhľadávať pomoc iných a primárne ho trápia existenčné problémy. Odborník zaoberajúci sa sociálnym poradenstvom v oveľa väčšej miere aktívne svojho klienta vyhľadáva ako samotný psychológ. Sociálny poradca sociálny problém človeka rieši priamo v kontexte s jeho prostredím. K samotnému riešeniu pristupuje za predpokladu, že klient predstavuje súčasť vlastného sociálneho systému a rieši sa systém ako celok. Klient zvyčajne očakáva okrem drobných výhod, z kontaktu so sociálnym poradcom aj príspevok na stravu, ubytovanie prípadne uhlie, ako aj ďalšie možnosti, preto nie je pre neho motiváciou spolupráca, ale tá je vyššie uvedenými skutočnosťami silne poznačená

Oblasť vzdelávania a kvalitného riadenia inštitúcie vzdelávania intenzívne rezonuje nielen na Slovensku, ale je vnímaná ako mimoriadne dôležitá téma aj z pohľadu Európskej únie (Domokos 2009). Sociálny pracovník, respektíve poradca popri samozrejmej požiadavke čo sa týka kvalitnej odbornej prípravy, ktorá je doplnená o potrebné poradenské zručnosti musí disponovať hlavne:

- morálnym statusom,
- zrelou osobnosťou,
- schopnosťou empatie.

Hlavnou úlohou sociálneho poradcu je neprimerané očakávania klienta minimalizovať, ponúknuť mu aktívnu spoluúčasť v oblasti riešenia samotného problému. Sociálny poradca by svojho klienta mal podporovať, informovať, vzdelávať, vytvárať podmienky pre zmenu, mal by byť určitým katalyzátorom samotného procesu riešenia problému, priamo klientovi by mal byť nápomocný v oblasti nahliadnutia na rôzne možnosti ako aj alternatívne konštruktívne zmeny. (Mydlíková, Kovács, Brnula 2009).

Na uvedenom vzťahu týkajúcom sa pomoci v oblasti služby sociálneho poradcu sú založené:

- podpora rastu, rozvoj a zrelosť klienta,
- vzdelávanie s cieľom lepšieho uplatnenia klienta v živote,
- informovanie z dôvodu efektívnej orientácie sa človeka priamo vo svete,
- motivovanie a povzbudzovanie k ďalšiemu hľadaniu jednotlivých optimálnych vzorcov pre samotné správanie a tiež fungovanie,
- odstránenie, prípadne zmiernenie negatívnych návykov alebo spôsobov správania sa klienta,
- vytváranie určitých podmienok pre zmenu za účelom zvýšenia kvality života klienta,
- začlenenie spoločenského rámca, rovnako tak rodiny, pracovného kolektívu ako aj samotnej komunity.

Hlavnou výhodou sociálneho poradcu je, že v prípade pozitívneho vyriešenia jedného problému klienta jeho dôvera rastie voči poradcovi. V prípade riešenia iných problémov, alebo prípadne určitých problémov blízkych klientovi je preto schopný opäť sa s ním kontaktovať. Sociálneho poradcu aj keď klient vníma ako autoritu, na rozdiel od psychológa bez ostychu ho prijíma.

Sociálny pracovník respektíve poradca sa podrobne zaujíma o vzťahy, ktoré v prostredí klienta vládnu, pôsobia na jeho správanie a konanie a v konečnom dôsledku ho aj ovplyvňujú. Rovnako tak zvažuje možnosti, ktoré by mohli u človeka vyvolať kolíziu, rovnako tak aj stav núdze, sociálnu udalosť, či už na hmotnej alebo aj sociálnej úrovni. Uvedená spolupráca poradca a klient môže mať charakter dlhodobý, keďže sa poradca snaží klienta motivovať k aktívnej spolupráci a spolupodieľať sa na riešení samotného problému.

Schavel a Oláh (2009) uvádzajú, že v rámci potreby uvedomenia si, že v sociálnej praxi pre optimálne fungovanie nielen sociálneho poradenstva ako aj zabezpečenia efektivity intervenčných poradenských postupov je nevyhnutná zmena týkajúca sa:

- pozície vzťahu sociálny pracovník a klient, jedná sa o doteraz veľmi výrazný asymetrický vzťah založený na tej skutočnosti, že iba sociálny pracovník vie, čo pre klienta je najlepšie, v prípade vzťahu učiteľ a žiak, alebo rodič a dieťa, samostatne prikazuje, rozhoduje, určuje a klient sa v takom prípade iba pasívne prispôsobuje. Vzhľadom na nový prístup sa uvedený vzťah nielen monitoruje, ale aj symetrizuje vzťah človek a človek, rovnako dochádza k akceptácii autonómnosti klienta, jeho jedinečnosti, ktorá vyplýva z jeho skúseností, individuálnej životnej histórie a rovnako tak aj samotných zážitkov.
- prístupu k samotnému klientovi, ktorý v administratívno-dávkovom systéme bol do role pasívnej bytosti odsúdený, ktorej sa zvonku pomáha, je závislá v plnej miere na tejto pomoci, nakoľko nemôže nijakým spôsobom svoju situáciu ovplyvniť. Klient sa v nových prístupoch vo vzťahu so sociálnym pracovníkom mení na aktívnu bytosť, ktorá o svojom osude spolurozhoduje, aktívne sa podieľa na participácii riešení a vlastného problému a za seba a svoje okolie preberá primeranú mieru zodpovednosti.
- zmeny samotného ťažiska sociálnej starostlivosti ako aj pomoci zo strany štátu, ktoré podpornú funkciu rodiny a komunity v skutočnosti narušilo, čo viedlo k diferencovaným aktivitám jednotlivých nositeľov sociálnej starostlivosti a rovnako tak aj pomoci, ktorí sú ku klientovi bližšie, a preto môžu účinným spôsobom prirodzené sociálne väzby využívať, ale aj uplatňovať rôzne systémové a sieťové prístupy, ktoré sú efektívnejšie ako samotný

individuálny prístup, keďže problémy klienta riešia v širších sociálnych súvislostiach.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

DOMOKOS, G. 2009. The role of national languages in the rise of national identity in Europe In: Pázmáneum to blindern : contributions to regional and cultural studies : Central Europe and Scandinavia. - Piliscaba : Pázmány Péter Catholic University, Faculty of Humanities, 2009. - S. 15-21. ISBN 978-963-9206-76-2

GABURA, J. 2005. *Sociálne poradenstvo*. Bratislava : Občianske združenie Sociálna práca, 2005. 222 s. ISBN 80-89185-10-X.

LEVICKÁ, J. 2002. *Metódy sociálnej práce*. Trnava : ProSocio, 2002. 122 s. ISBN 80 - 89074-38.

MYDLÍKOVÁ, E. 2003. Všeobecná charakteristika poradenstva na Slovensku. In *Sociálna práca/Sociálna práca*, č. 3/2003, s. 83-89. ISSN 1213-6204.

MYDLÍKOVÁ, E., KOVÁCS, K., a P. BRNULA. 2009. *Sociálna práca a poradenstvo*. Bratislava : Liga za duševné zdravie SR, o.z. 47 s. ISBN 978 – 80 – 970123 – 2 – 8.

SCHAVEL, M. 2003. Sociálne poradenstvo – historický kontext a súčasnosť. In *Sociálna práca/Sociálna práca*, č. 3/2003, s. 76-82. ISSN1213-6204.

SCHAVEL, M. 2005. Niektoré osobitosti sociálneho poradenstva a supervízie v sociálnej práci. In : *Kontakt*, č. 1-2/2005, 7. ročník. s. 81-86. ISSN 1212-4117.

SCHAVEL, M., a M. OLÁH. 2008. *Sociálne poradenstvo a komunikácia*. Bratislava : VŠZaSP sv. Alžbety. 2008. 232 s. ISBN 80-8068-487-1.

Zákon č. 119/2001 Z.z. Dohovor o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosoch detí.

Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách

KONTAKT

JUDr., PhDr., Ing. Štefan Neszméry, LL.M., PhD.

Department of Social Work, Faculty of Education in Bratislava of the Comenius university in Bratislava
e-mail. neszmery@fedu.uniba.sk,